

Написано от Христо Христов
Вторник, 10 Май 2011 21:28

Въпросът за досиетата на Държавна сигурност е повдигнат за първи път след рухването на комунистическата система в България в [началото на февруари 1990 г. по време на Кръглата маса](#)

Тогавашният министър на вътрешните работи ген. Атанас Семерджиев, който през 2007 г. е [разкрит като агент на ВКР](#), се явява пред форума, за да оповести пред опозицията, че Държавна сигурност е разпусната (твърдението му е формално, защото [най-верните кадри на ДС са запазени чрез трансформирането им в структурите на нови специални служби](#), чийто архитект е отново БКП, ползвайки съветите на Москва).

Семерджиев умело отклонява въпросите за досиетата, поставени тогава от представителите на опозицията в лицето на Янко Янков и Любомир Павлов. Минават само няколко месеца и темата отново става актуална (през това време БКП извършва без знанието на политическите си опоненти свръхсекретна операция по прочистването на делата на агентурния апарат на ДС и архивите ѝ по заповед на министър Семерджиев).

⋮

Поставяне на въпроса за агентите на Държавна сигурност във ВНС

След първите демократични избори на 10 юни 1990 г. е сформирано Седмото Велико народно събрание (ВНС). Още на първото му заседание на 18 юли 1990 г. съденият по политически причини преди 10 ноември 1989 г. Янко Янков, който е избран за депутат от опозицията, поставя отново въпроса за досиетата на ДС (през 1997 и 2001 г. комисиите „Бонев” и „Андреев” го обявяват за агент, но той отрича и твърди, че досието му е фалшифицирано). От парламентарната трибуна той заявява:

„Предстои ни да избираме много важни органи, да избираме хора, които трябва да познаваме. Говорят се твърде много неща за ангажирани хора от опозицията с бившите секретни служби. Моето предложение е, преди да гласуваме за когото и да е, да гласуваме един закон, съгласно който да се разкрият картотеките на Държавна сигурност. Нека бъдем почтени към себе си, да бъдем почтени към народа си!”

След него на трибуната застава депутатът от СДС Румен Данов, който от името на съюза се обръща с декларация към останалите политически партии в парламента:

„Напоследък сред българската общественост се подклажда съмнението, че във Великото Народно събрание са влезли бивши сътрудници и информатори на Шесто управление на Държавна сигурност, че тези бивши днес са в редиците на опозицията. Парламентарният съюз на СДС не само че не възразява, но и категорично настоява българският народ да знае истината за тайното политическо минало на своите избраници...”

Ето защо ние настояваме:

Комисията „Тамбуев“ – неуспешен опит за отваряне на досиетата на депутатите във ВНС

Написано от Христо Христов
Вторник, 10 Май 2011 21:28

Първо. Да бъде създадена парламентарна комисия, представляваща всички политически сили, на която в най-кратък срок да бъдат предоставени досиетата на 400-те народни представители.

Второ. Комисията да огласи имената на онези от депутатите, за които е доказано, че съзнателно са сътрудничили на Държавна сигурност.

Трето. Настояваме всички списъци на информаторите на Държавна сигурност да бъдат извадени от архивите на МВР и предоставени на съхранение в Народното събрание, за да се предотврати евентуалното им по-нататъшно използване от които и да са политически сили. 18 юли 1990 г., София. Парламентарен съюз на СДС.”

Стефан Продев предлага от името на група депутати от БСП (Нешка Робева, Анжел Вагенщайн, Велко Вълканов, Светлин Русев, Добрин Спасов и Петър Балабанов) да се приеме декларация в която всеки депутат да се подпише, че не е бил „таен информатор или друг вид доброволен сътрудник на служби и управления на МВР и Държавна сигурност”.

Избор на комисия "Тамбуев"

На 23 август 1990 г. Седмото ВНС създава 21-членна Анкетна комисия за досиетата на депутатите с председател Георги Тамбуев (БСП), Румен Данов (СДС), зам.-председател - Румен Данов и секретар - Александър Стамболийски (БЗНС).

Комисията „Тамбуев” – неуспешен опит за отваряне на досиетата на депутатите във ВНС

Написано от Христо Христов
Вторник, 10 Май 2011 21:28

Георги Тамбуев (1933-2003) е роден е в Лил, Франция. Завършва журналистика през 1957 г. Работи във в. "Кооперативно село". През 1971 г. става главен редактор на Студията за документални филми "Екран". От 1973 г. работи във в. "Труд", а след това в "Работническо дело". Материалите му предизвикват скандали в партията. Заради статията "Корупция, облечена във власт" през 1987 г. Тодор Живков нарежда той да бъде уволнен и изключен от БКП. След 10 ноември го реабилитират. Избран е за член на Висшия съвет на БСП и депутат от левицата за два мандата.

Румен Данов е роден през 1956 г. Завършил е икономика и журналистика. Преди промените работи в списание "Отечество". Той е сред създателите на Комитета за екологична защита на Русе, на "Екогласност", член е на Клуба за гласност и преустройство, депутат е във Великото народно събрание. През 1991 г. става съветник по националната сигурност на президента Желю Желев.

През декември 1990 г. е приет Правилник за работата на комисията.

Междувременно на 22 ноември 1990 г. в . „Дума” (орган на БСП), публикува писмо, под писано от „Г. Иванов, репресиран в годините на тоталитаризма”, в което се посочва, че лидерът на СДС Петър Берон е бил агент на Държавна сигурност под псевдонима „Бончо”. На 4 декември 1990 г. по искане на Петко Симеонов Националния координационен съвет гласува оставката на Берон от председателския пост в СДС. На негово място е избран Филип Димитров.

Комисията „Тамбуев” прави проучвания в архива на МВР, където среща съпротивата на зам.-министъра на вътрешните работи Красимир Саманджиев до промените началник на Областното управление на МВР в Хасково, впоследствие Националната служба за защита на конституцията (контраразузнаването, наследник на Второ главно управление на ДС).

Член на комисията „Тамбуев” е депутатът от БСП ген. Тодор Бояджиев, до промените зам.-началник на Първо главно управление на ДС (разузнаването), който в същото време заема и поста главен секретар на МВР. В спомените си Тамбуев посочва, че генералът се е опитал „да ни изпрати на зелен хайвер” и да му внуши колко опасно е отварянето на досиетата и как това ще застраши националната сигурност.

Изтичане на списък в пресата и закриване на комисията

През април 1991 г. комисията е готова с доклада си. В него фигурират имената на 28 депутати от ВНС, свързани с Шесто управление на ДС. Председателят ѝ Георги Тамбуев го предава на председателя на Народното събрание проф. Николай Тодоров на 17 април 1991 г., който го раздава на всички парламентарни групи. За 22 април е насрочено парламентарно заседание, на което да се обсъди доклада. Вместо това обаче на 22 април във в. „Факс” се появява публикация под заглавието „Списък на доносниците във ВНС”. Списъкът е разделен на няколко части:

*„Депутати във ВНС, подписали декларации за сътрудничество с Шесто управление на Държавна сигурност или предшествашите го структури” - с 22 имена;
Народни представители във ВНС, поели определени ангажименти и били в по-тясно сътрудничество с Шесто управление” - с 8 имена;
Щатни служители на Шесто управление, депутати във ВНС” - три имена.”*

След в. „Факс” и в. „Ранно утро” започна да публикува списъци с имена на доносници.

По-голяма част от имена е свързана с преминали през лагери и затвори репресирани политици от опозицията, които са били принуждавани да подпишат декларации за сътрудничество, за да оцелеят.

На следващия ден, 23 април 1991 г. в парламента се разразява скандал. Представители на БСП и СДС си отправят взаимни обвинения. Във връзка с публикацията ВНС приема решение, в което се посочва:

„Публикациите и всякаква друга форма на списъци с разгласяване на имена и друга информация за предполагаеми сътрудници на Държавна сигурност и на други

Написано от Христо Христов
Вторник, 10 Май 2011 21:28

специални служби са противозаконни. Великото народно събрание счита, че информацията, съдържаща се в направените вече публикации, е непълна и недоказана... Позоваването или ползването по какъвто и да е начин на такива материали е недопустимо и наказуемо съгласно закона”.

Прокуратурата не прави нищо да разследване на изтичането на информацията във вестниците, базирана на секретни материали от МВР.

В разразилия се парламентарен скандал зам.-председателят на Народното събрание Гиньо Ганев закрива комисията „Тамбуев”.

Противниците на отварянето на досиетата постигат целта си. Проваленото чрез активното мероприятие първоначалното намерение за отваряне на досиетата на депутатите в Седмото Велико Народно събрание компрометира по-далечната идея за разкриване на документите на Държавна сигурност и делата на агентурния й апарат през следващите години.